

Margyris^{*)}).

Giesmē isz Lietuwôs weikalû,
paraszyta L. Kundraiczio (Kondratawiczês).
Lietuwiskai iszguldē S. Norkus.

Pirmoji giesme.

I.

Kur dingo, Lietuwa, tawo didybē,
Kur kunigaikszcei ir diewû daugybē,
Kur garsios pilēs darbo waikû tawo,
Kur giesmininkai su giesmėmis sawo?
Taw senei žmonės szlowės pawydėjo,
Nēs placzei, gražei — kaip kwietka žydėjo!
Szendien — prapūlė, lyg sapnas praslinko,
Arba lyg kwietka suwytus' nulinko. . . .
Kas tawę szendien iszskaityt pataikys
Isz tû paminklû, kuriūs regi akys;
Arba gywybę kas iszgrožys aiszkei,
Katrą sens rasztas tik pawirszium reiszkia?
Kas praszwies tamsą praėjusio laiko,
Kas iszčiułps tiesą, ką pasakos laiko?
Tawo paminklą jei žmog's laukūs rastu,
Ar koks žingeidis isz kapû iszkastu,
Isz trupinėliû geležies ar molio —
Kas įspės laimę ar nelaimę broliû,
Katrie nūg amžiû tamsiam grabe tyli?
Negu tik žmogus kurs, praboczius myli,

*) Weikalai czionai apraszomi atsitiko Pelėniû pilėje ant upės Aistôs kranto Užgiriniame Trake (Suwalkû gub. Wilkawisz-
kio paw. Bartnikû walst.) pabaigoj wasario 1336 m.; raszėjas per-
keitė pilės wietą, ją apraszydamas, kaipo ant Niamuno kranto gu-
linczia. Pradžia szitôs giesmės tapė spaudinta „Lietuwiskoj Cei-
tungoj“ 1882 m. 2. num. Red.

Negu tik karszta szirdis giesminjko
Inspēs, apgiedos skambįdams isz tyko
In stygas kankliu kapūs atjieszkotu,
Su giesmininkais drauge palaidotu!
Ant jo tik balso atgįs dulkės kunū
Kunįgaikszeziū ir žyniū bei tarnū Perkuno,
Ir isz sutrupū isztarts per jį žodis
Kibirksztį tikrôs gywybės paradys. . . .
O kurgi jumis pelesei apniko,
Szwentos kanklės Lietuwôs giesmininko,
Suskambėkit žemėj nors balsu tykiu,
Kad szirdis mano pritartu jums sykiu:
Be jusu nieko asz pats negiliūsiu,
Jus wël iszgirdęs ir asz paniuniūsiu
Apie senowės Lietuwiū narsybę —
Ne kokį melą, bet tikrą teisybę.
In stygas kankliu isztemptas pabelsiu,
Dulkes prabocziū isz kapū prikelsiu —
Ir stos priesz akis krauju aptaszkyti,
Meszku ir wilkū kaileis apsagyti,
Stiprus kaip girios, kuriose gywena,
Skaistus kaip wandū, ką upėms sriuwena,
Liudni lyg rudū isz sziaurės atėjęs,
Lyg garsas dainôs, katrą nesza wėjas.
Sztai Lietuwei, ką szwentą teisybę daboja,
Ką diewus, žynius ir rykius gūdoja;
Sztai diewai, kurie ju kalboj teip garsus,
Kaip patys szlowėjai, stiprus, geri, narsus;
Sztai kunįgaikszezei, ką Lietuwą waldė,
Už jôs liūsybę sawo galwas guldė,
Dalinos su žmonėms ir dūnôs brusu
Ir szlowe ir grobiu ir karės triusu,

Niekūmet jūsius nieks neapgalėjo —
Daugėlį žemiu apėmę turėjo.
Kur kunigaikštis pats randyt negali,
Broliams ar tarnams paweda tą dalį;
Kad paweikti perdėtinio klausytu
Ir lyg kunigaikštį jį patį matytu,
Dūda jam waldžią sawo ukės rėdo:
Kardą teisybės bei tiesą urėdo.

Nūg Trakū, pėsčiam perėjus dwi dienas,
Paniamunyj, netoli nūg Kryžokū sienôs,
Riogsojo senei, didelei jau senei,
Pilė medinė, wadinos Pelėnei.
Keistuts šę dalį kad nūg tėwo gawo,
Pawedė Margyriui ten waldžią sawo.
Lietuwiū gentėj Margyris pagirtas,
Paties Keistuto dabotoju skirtas,
Per kiauras dienas Pelėniūs budėjo,
Niekados ginklą isz ranku nedėjo.

III.

Jawai ant dirwu lyg wilnys jurawo,
Lankose kwietkos gražei raudonawo;
Ale Kryžokai iszganė, iszmynė,
Jawus iszbraidė, iszwolo, isztrynė;
Newienam žmogui jie szirdį perwērė —
Kardas ju kraujo gana atsigērė.
Stojus' į kową per dienas narsawo,
Lietuwa grumė neprietelius sawo;
Akmenio kirwiu jei katrą užgawo —
Kaip musė krito bei nusigalawo;
Geležies szarwai ant krutiniu truko,
Kraujas garawo, tartum dumai ruko!
Lietuwei Wokiecziams regis nepatiko:

Dalgis gan' kieta akmenį užtiko,
Wertėsi atgal nieko nenaudoję —
Tik dirwas krauju ir kunais apkloję!
Isz dumû, dulkiu, ką sklaidos nûg wėjo,
Pažymė, Kryzoks pamarėsna ėjo. . . .

IV.

O Lietuwei piles wos tik apgynę,
Liko Pelėniûs didei nusimine;
Wisi kaip žemes pardawę stowėjo,
Aszaros gailios isz akiu byrėjo.
Ar grįžti kaimon? Ar welyk ing miszką,
Nės neprietelei iszteriojo wiską! —
Kamûlei dumû, ką per girę ritas,
Gaisrai, ką blizga cze wienas, ten kitas —
Siuntinei isz ju pagiriniu kaimû,
Reiszkianti ženklus baugingû nelaimiû!
Kryzokai wiską, ką tik duszia myli,
Kaip piktos szirszės iszcziulpė, sugylė!
Wienus surisztus į kalinį warė,
Kitiems ant wietôs jie galą padarė. . . .
Isz gailesties tad szirdys Lietuwiû įnirto —
Negywus Kryzokus kapojo jie, kirto,
Lauzon sukrowę aukawo dar kunus,
Kad jiems atleistu kaltybę Perkunas.

V.

Padumot baisu, kas per muszis buwo!
Isz abieju pusių daugybė pražuwo.
Laukai suminti, lyg szlûta nuszlûti,
Gul tik Lietuwei, Wokieczei szarwûti.
Wienus sermėgos deng ir meszku kailei,
Ant kitû skardai spinduleis žer dailei;

Ten Kryžoks driksio geležim apkaltas,
Nūg pilksermėgio parbloksztas, sumaltas;
Cze gul sukibę wyrai peties rimto,
Rodos numirę dar wiens kitą krimto!
Matyt, kad szirdį wienam labai skaudi,
Kitam jūką ant weido szėtons iszspaudė.
O kožnas kruwins, kraujas bėgt neliauja,
Prie kožno warnas jau gaspadorauja,
Akis kapodams warnaicziams dalina;
Ten wilks isz giriôs iszlindęs skalina.
Wieno krutinė sumuszta užkimo,
Bet girdēt balsas maldôs ar keikimo;
Kitas jau tyli — jau nusigalawo —
Apie tą pulkas szuniū szurmuliawo.

(Dar ne wiskas.)

Margis.

Giesmē isz Lietuvôs veikalû,
paraszyta L. Kundraiczio (Kondrataviczês).
Lietuviszkai iszguldē S. Norkus.

Pirmoji giesme.

(Pradzia 3. numeryje.)

1]

VI.

Apmaúðus Lietuvei ir baisei įszirdę,
Vaitojanczius Kryžokus nē viens negirdi,
Tik rēdykles brangias nūg kuno plēszo,
Skreistes kryžiūtas į kasnikus rēzo,
Arbagi rankas suleidę gyslūtas,
Pesza ir tąso barzdas garbanūtas.
Pusgyvius radę, kirveis galvas skaldo,
Net szirdis puczias, o prots ją nevaldo.

VII.

Szeszēlyj medžiū prie negyvo kuno
Jaunas Kryžokas dar pusgyvis tuno;

Dar jam Lietuvis gerai nepataikē,
 Dar iksziol dvasē kune užsilaikē;
 Guli apsvaiģes, tik kartas nūģ karto
 Vaitoja, mētos, tai vēl akis varto;
 Burna iszdžiuvus, o vandens nē laszo,
 Katro vokiskai, supranti, kad praszo.
 Plaukai ant veido kaip pukas lapelio,
 Balsas toks skardus kaip balsas varpelio.
 Iksziolei nieką gyvą nepaleido,
 Lietuviū szirdis jau d'bar atsileido;
 Iszgirdus, kaip jaunas Kryžokas vaitoja,
 Inirtimas Lietuviū greit jau apsistoja;
 Nēs tai valanda, kurioj atsitiko,
 Kad apmauda szirdyj meilę sutiko,
 Bet atsikvoszėjus vēl ing ją atpūla:
 „A! a! tai Kryžokas! Tegul jis prapūla!“
 Ranką pakēlē, jau but kirviu srēbēs,
 Jei stovintis už jo nebut sugrēbēs.

VIII.

Kareivis žvairei akims pažiurējo,
 Lyg tartum szirdyj rustybę turējo,
 Bet pažinęs Margį, neraukdams veido
 Kirvį isz ranku ant žemēs paleido.
 Matyt, kad Margį Lietuvei gūdojo,
 Nēs už jį stipresnis nē viens nepastojo!
 Stiprus aržūlai giriose Ramnavo*),
 Kur dievams savo Lietuva tarnavo;
 Baisu, kaip Perkuns debesyj pabunda,
 Viskas ant žemēs tik pleszka, tik dunda,
 Bet už aržūlą Margis yr stipresnis
 Ir už Perkuno — kirvis jo baisesnis!

Ant aukuro**) Vilniuj aržūlas kietas
Gan' karsztai dega alyva aplietas,
Betgi szirdyj Margio meilē tėvynēs
Daug karszcziau degē, kaip Peleniūs gynēs;
To dėl jį žmonēs, jo visa szejmyna
Gūdoja, gerbia, klauso ir szlovina. —
Narsume Margį niekas nepranoko,
Ir dėl to brangaus sabalū kalpoko***),
Ant kurio plunksnos sklaidosi nūg vėjo,
Iksziol vertesnis už jį nedėvėjo:
Per karēs darbus Margis jį dastajo****),
Kovoj niekūmet nieks jam netrivojo.
Gražu, kaip auszra auksin dangų žiedrą,
Bet duszioj Margis tur gražesnę giedrą.
Ant Vokiečių jis tik apmaudą giežia,
Ir dar teip baisei, kad net dantims griežia,
Tartum gyvatē szirdyn jo įslinkus
Iszliej truczyną, kiek tur ji surinkus! . . .
Vaikszcziodams szendien isz vietôs į vietą,
Matydams dirvą teip krauju aplietą,
Bežiurint szirdį jam teip suskaudėjo,
Rodos, jis vienas už visus kentėjo;
Rodosi, kad dieglei jo szirdyj daigē
Ir visus kardus Kryžokū susmaigē,
Visus, kiek tilpo, ik rankinei paczei,
Smeigdamas kožną ing szirdį jo staczei!
Kentē už Lietuvą, už dievus savo —
Už tad teip smarkei ir szirdis putavo!
To dėl jei kirvį pakeltą sulaikē,
Jauną Vokietį nūg myrio užlaikē:
Nedžiaugkis pirm laiko, jaunas Kryžoke,
Dar tavęs laukia kankynē kitokia!

IX.

Ne savo balsu suriko teip garsei,
 Kad net Lietuvei kruptelėjo baisei,
 [Nėsa tai ne balsas žmogaus šaukimo,
 Paneszė labiaus ant liutės kaukimo,
 Kuri po tyrą bėgiodama bliauja,
 Kada medinczius liutydzius nuszauja]:
 „Stok! Žmogų silpną užmuszti netinka,
 „Mums Lietuviams gėda ir nepritinka!
 „Isz jo kraujo naudą turėsime kita:
 „Kaip tik praleisime mėnesį szita,
 „Ant jauno pripūla Vaisgamto^{*****}) szventė,
 „Katrą praboczei nūg senovės szventė.
 „Gers dievas derlės! — Javai vis derėjo,
 „Kaip senei sėti Lietuvoj pradėjo:
 „Pieną ir medų jam sénei aukavo†),
 „O mes nustoję visū turtū savo,
 „Ką jam aukūsim, kad nieko neturim? . . .
 „Visur gryna ir plika, kur tik pažiurim!
 „Ruja††) Kryžokū viską iszteriojo,
 „Bites iszplėszė, javus iszvoliojo,
 „Gyvolius iszpiovė, pievas iszganė —
 „Kraugėrei skriaudė, kaip tik įmanė!
 „Medaus ir javū mes szį met negausim,
 „Turim Kryžoką — tą dievui aukausim:
 „Kaip aviną ant aukuro isztiesim,
 „Vieton raudonu kvėtku — kraują liesim.
 „Kitą met rasi, jei dievs dūs sulaukti,
 „Vaisgamtas javams derlei lieps užaugti. . .
 „To dėlgi gyvą į pilę nuveskit,
 „Suriszę drutai kambaryn įmeskit,
 „Telaukia dienôs jis Vaisgamto szventės,

„Kada szirdyi opą nūg peilio kentēs. . . .“
Teip Margis sakē, tai garsei sznekēdams,
Tai vėl palengva lūg grabe gulēdams;
Priesakus iszdavus, balsas apss'tojo,
Lupos drebējo, akys aszarojo.

X.

Ant žodžio Margio Lietuvei priėjo
Prie jaunikaiczio, ką kraujūs gulėjo;
Plieninį kardą atjūsē nūg szono,
Nusegē skreistę su kryžiumi pono,
Sudraskē, metē ir jūdoj purvynėj
Baltus sklypelius kojomis sumynē;
Patį už ranku paēmę pastatē,
O kad kilnojant kunas susikratē,
Opos prakiuro, kraujas bēgt. pradėjo —
Jaunas Kryžokas jau nepastovėjo,
Silpnas it†††) garszva, žemyn galva sviro,
Isz jōs kraujo laszai kaip žirnei biro. —
O n'ēra žmogaus, kursai jo gailētu,
Rustybēs ant jo kursai neturētu,
Bēgantį kraują nubrauktu nūg veido —
Kožnas tik zaunas ant keiksmo paleido:
O jaunikaitis nors skaudžei vaitoja,
Bet jie tycziotis isz jo neapsistoja.
Vezdami pilyn viens galvą lingūja:
— „O tas szuns pusē, jau vos tik kvėpūja!
„Kas žin ar sugys jo minkszta kaukolē?
„Žiurėk, kraujas tek, kaip isz baczkōs golē,
„Ar tik nepadvēs pirma savo laiko?!“
— „Nebijok! velnias negrēbs savo vaiko!“
Teip antras sakē — „kunas rods sutino,
Bet savo veislę szėtons padrutina.“

— „Nors sumuszta galva ir kraujas teka,
„Tik laikyk prakeiktą“ — teip trecias szneka,
„Idant bežiurint isz ranku n'iszspruktu,
„Ir nūg kankynês baises nepasmuktu!
„Reik nulauzt kryzių, ką turi ant kuno,
„Nês po jūm kipszas pasislêpes tuno!“
Rankoms nutvêres jau dar kryzių lanko,
Bet rustą Margį pamatęs nublanko;
Ranką nuleido — ir kryzius iszliko,
Nês kunigaikstis ant rujôs suriko:
„Sziuksztu! kas žmogų beszarvį kernoja,
„Nors kraugēris butu, jei ginklo nustoja!“
(Dar ne viskas.)

*) Ramnava, vieta pakajaus, romybês, kur gyveno vyriausiasis kunigas senosiôs lietuviszkosiôs vierôs, kryviū-kryvaitis. **) Aukuras, altorius. ***) Kalpokas, kepurė. ****) Dastoti, įgyti, įgauti. *****) Vaisgamtas, vaisiū dievaitis. †) Aukūt, apieravot. ††) Ruja, gauja, veislė. †††) It, kaip.

Margis.

Giesmė isz Lietuvôs veikalû,
paraszyta L. Kundraiczio (Kondrataviczês).
Lietuviszkai iszguldė S. Norkus.

Pirmoji giesme.

(Pradzia 3. numeryje.)

XI.

Lietuvei nudrausti nûg Margio seno
Jauną križioką pylen nugabeno. —
Fylis medine, tik ant aukšto kalno,
Iš tryju pusių nûg prieities valno;
Sienos iš rąstu pušyniu patiektos,
Smailais statyneis aržûlu apdiegtos,
Aukštu aplinkui grioviu aptaškintos,
Geležies durys drutai užrakintos;
O apačioje urvai gilei iskasti
In gyres ir kaimus slėpė išvesti,
Tamsus, kaip ūlos, kur lindoja lapės,
Rodos ten žalčiai, o ne žmones slapės;
Plačiai ir drutai plytom's išmurinti,

Dėl atsargumo tyčioms padarinti.
Nes, su pasaleis križiokais sebraujent,
Reike dabotis, niekūmet nelaujant;
Reike turetie ir zuikio budrumą,
Glūdino gylį ir lapės kitrumą,
Ant ju šventumo ne pasitiketie —
Ginklą iš ranku ne naktij' ne detie.
Lietuva šventa! kodel vaikai tavo
Taip suminkstejo inirtume savo?
Kodel apmauda jų šyrdij' užgeso?
Čze šurmulūja — tai vel galvą kaso . . .
Vakar apmaudžei nei vilkas salino - -
O šendie šyrdže jau pasidalina,
Jau alaus styklą išgeręs pravirko,
Ką vakar kraujūs' užmiršta, kad mirko . . .
Sztai senis Margis — vakar ugnè spjove,
Kalboj' nei Perkuns debesyje griove;
Szendie suminkšto, šyrdis atsileido,
Jau malonesnis kalboj' ir ant veido;
Atsidusejės pylen jis nuejo,
Kur jaun's križiokas apkaltas gulejo.

XII.

Pylen inejės pašalij' sustojo. —
Križiokas skaudžei guledam's vaitojo,
Galvą nusvirus ant akmenio kieto,
Tekančiu krauju iš kaktôs aplieto;
Ranka mosūja, tartum, lig noretu
Saule akyse kad jam ne spindetu. —
Margis žiuredams ing jijų meilingai,
Szytais prabylo jam žodzeis šyrdingai:
— „Gaila man tavęs, Vokieti nedoras!
„Tu asi jaunas, rasi ir bajoras,

„Motina, rasi, kur sunkei vaitoja,
„Tavęs ne tekus, sunkei ašaroja? . . .
„Mato bet musu dievai maloningi,
„Kad jus dėl musu asat' ne teisingi!
„Pylese jusu Ringos ir Marbargo
„Mus' jaunumene gana jau privargo,
„Ir šendie vargsta, o ir vargs be galo! . . .
„Szyrdise jusu meile mat, atšalo!
„Tau nors lengvesnis myris atsitinka —
„Kriši, kaip varpa, kad pjūtė ištinka
„O musiškei, ing jus pakluvę šalį,
„Myršta kasdiena ir numyrt' ne gali!
„Badu kankinti in pusę inmyrę
„Da jie givena, daug pikto datyrę! . . .
„Man tavęs gaila, nes ir tu čion kenti,
„Bet laikit' angį stimpančęję antij' —
„Tai, kaip bematant, geradejo savo,
„Kad ją nūg myrio jisai atvadavo,
„Atgijus inkas ir parodžius opa,
(„Uj! padumojus, tok jau šyrdį sopa!)
„Kiek tur' truczinos paleis ji in kuną . . .
„Geraus uždovit' pasaliu slinkuna“! . . .
Taip Margis senis, patsai sav' šnekedam's,
Dumojo dvasioj', kad križioks guledam's,
Jį ne supranta, ką kalbą — ne žino,
Ką jam padarit', kur padet' ketino.
Bet Vokietukas su vaikais prusoku,
Pirmneng jis tapo kareivis križioku,
Ant kranto juriu tankei susiejo,
Žiuret', kaip vilnys siubavo nūg vejo.
Nūg ju išmoko jis kalbôs prusiškôs,
Kuri ivairiūj' maž' nūg lietuviškôs.

Todel išgirdęs, ką Margis kalbejo,
Taip lietuviškai ing jį prašnekejo:
— „Lietuvi narsus! manę žudyt nori,
„Sėkai, križiokai mes asam nedori,
„Gali taip buti; bet vyr's nedorybės
„Ar negal rasti truputį teisybes?
„Sakai, mes kandam, nei piktos givates —
„Ne tiesa yra; ar ne asi matęs,
„Kaip tos šnipštūles, rankoms jus' penetos,
„Slankioja, raitos', tokios yra letos,
„Pikto nedaro, ne kanda ne vieno,
„Ipač tą žmogų, kur's jais girdo pienu...
„O aš tik žmogus ir žmogum' but' noru —
„Kodelgi manę vadini nedoru?
„Ar jau piktesnis bučiau už givatę?
„Grumtis, teisybe, mes asam papratę,
„Bet mokam mylet savo geradejus,
„Ir meile šyrdij' ne nustos klestejus.
„O šyrdis norint ką pikta pageistu —
„Tai šytas križius darit' ne daleistu;
„Žodį tau dūdu — ir jei susimilsi,
„Sakau teisingai, kad ne apsivilsi!“

XIII.

Margis ne šendien su Kryžokais grūdas'
Ir gerai žyno, koks ju yra budas,
Sandora koke ir ką vertas žodis:
Szendien prisieks tau, o rytoj' vel vodus;
Givolus išpjaus, žmonelę iškardins,
Kaimus ir pyles sudegins, suardins,
Nes jau ne syki sus'tart' pasitaike —
O niekad dūta žodį ne užlaike.
Margis tą visą nors gerai žynojo

Ir nors klausidam's dar nusišipsojo,
Bet išpalengvo žodžems intikejo,
Kuriūs kryžokas guledams kalbejo.
Meilingais žodžiais kalbantį išgirdęs,
It tunas tirpsta — nors buvo inšyrdęs.
Reik', mat, žynotie Lietuvio silpnybę:
Jis atleis kožnam didžausę kaltybę
Skraudą užmiršta, nelaimej pagelbęs,
Kas gimtineis žodžiais in jįjį prakalbes.
Tą privalumą gamta pasavino:
Gerai da, kad to svetymi ne žyno,
Nes jau Lietuviu artu ir aketu,
Kas jo silpnybę tą šventą inspetu.
Tokę silpnybę ir Margis turejo, —
Vos tik kryžokas in jį prakalbejo;
Szyrdij padumojęs, jis ilgai ne lauke,
Dabojenčius vyrus prie savęs pašauke,
Kruvinas žaizdas liepe jam užrištie
Ir in sekličę šviesesnę nuneštie,
Kur saule žyba ir sveikesnis oras.
Toke bo vale ir toks Margio noras,
Kurio Lietuvei insakus išklausę,
Vale ir norą pyldo koveikiausei.
Kryžoką, kuriam myrį buvo lemę,
Jau išpalengvo, ant ranku paemę,
Sekličion neša ir gražei prižuri,
Kai tikrą brolių savo globej' turi.
Sekličė linksma — saulute žybejo, —
Vidurij' aslôs skūmas ėe stovejo,
Skūmas padirbtas iš aržūlo kieta;
Matit' kur-ne-kur ir alaus nulieta,
Ir taure stovi — iš jos mydus gerta,

Trupinei dūnôs ir druskôs nuberta.
Žymù, kad ėionai Lietuvei prieš karą
Rinkos ir džauges rodą pasidare,
Nes ir saidokai ir aštrios vieličios
Apsukmai kybo ant sienu sekličios;
Matit' ir brangus vyturei Totoriu,
Sparnai su ginklais Možuru raitoriu,
Skydos, bardišei, šarvai ir kalpokai,
Kureis apsimovę grumesi kryžokai.
Czion kryžok's mato ir žymes Malbargo,
Kur jaunumene, kaip sakiau, mus' vargo,
Žymej' arelis tur' žiedą lelijôs;
Mate vielavą su vardu Marijos,
Skraistes kryžokų su kryžumi baltu,
Prietaisa myrio Kristuso nekalto . .
Pamatęs viską nors kunu ėion buvo,
Bet myslis toli kranton jurôs kluvo;
Atsimen', kaip ten' ir vilnys siubavo,
Atsimen tevą ir motyną savo,
Ir daugel, regis, da jis sudumojo,
Nes atsiminęs — apsiašarojo . . .

[Dar ne viskas.]

Margis.

Giesmē isz Lietuvos veikalu,
paraszyta L. Kundraiczio (Kondratavicziaus).
Lietuviszkai iszguldē S. Norkus.

Giesmē pirmoji.
(Pradžia 3. numare.)

XIV.

Nors pats križokas apie tai tilėjo,
Bet žim' merginą ten, kur jis milėjo,
Nės pajautimai jo szirdije siauczia,
Laimę ir nelaimę pakaitomis jauczia,
Linksminas, verkia, tai gulėdam's spjando —
Ot taip, kaip žmogus, kursai vėjus gaudo.
Ne reik' stebėtis; budams tarp križoku
Gero ir pikto daug nū ju iszmoko.
Narsum's ant veido nors ugne žibėjo,
Bet duszia silpnin, kaskart silpnin ējo . . .
Žinai, draugiston kareiviu patekus,
Duszia tur' visti doribiu netekus.
Isz mažens vaikas, rod's, drausmėj' laikitas,
Prie viso gero buvo prijaukintas:
Sėklą doribiu szirdije turėjo,
Tikėjim's, meilė ir viltis klestėjo.
Motina pati budama doringa,
Doriai augino ir sunų derlingą;
Budavo tėv's jį su savim' vadžiodam's,¹⁵
Pėkszczias ar raitas įng bažniczią jodam's,
Mokino vaiką ir dievui tarnauti
Ir už liūsibę tėvinės kariauti,
Žirge sėdėti, rankoj' laikit' kardą,
Per gerus darbus gerą pelnit' vardą,¹
Senu gadinu veikalus minėjo,

Kaip paveiktiniu jaunikaicziai ėjo:
Pasako', kaip tam, kurisai nuveikia,
Gražios merginos vainiką suteikia,
Girdamos jojo narsą rankom's ploja,
Kvietkas jo kojom's einancziamui kloja.
Pasakos tokios be vaisiaus neliko:
Urdelis vaiko szirdije isztiko,
Ką tėvas sakē, sunus įtikējo,
Ir nei szį nei tą misliti pradējo.
Ik sziol jis buvo milējēs tik dievą,
Motiną savo ir savąjį tėvą;
Pajautos szirdij' jo buvo nekaltos,
Nei darže židinczios lelijos baltos.
Bet tolin svietiszkos meilės panudo,
Svietiszkomis mislimis szirdis jo apgudo;
Pasakas tėvo kaip įsiklepojo —
Ir jisai merginą sau padabojo,
Merginą jauną, dukterį kaimino,
Kuri jo akis ir szirdį linksmينو.
Jis ją milējo, priesz jąją dabinos,
Per karės darbus jai patikt' rupinos;
Ar buvo nūg jos apentai milėtas,
Jos klaust' nedrįso, nės buvo per lėtas,
Tik patsai savo szirdije jis jautē,
Kad bo' laimingas, kiek kartu ją matē
Svietiszkos mislis nors szirdį mokszojo,
Bet ją tikėjim's szventas neprastojo:
Da visą szirdžia ir dievą milējo,
Ir viltį savo pas jį vieną dėjo,
Ir tikėjime jautēsi dar tvirtu —
Visi jį žmonės vadino pagirtu.
Bet tie nekalti duszios privalumai

Suvito križoku draugistoje umai.
Vos isz kudikistės iszeiti paspėjo,
Plieninį kardą vos pakelt' galėjo,
Kareivis tapo: szarvus jau nesziojo,
Drauge vu kitais jau į kares jojo.
Czia viresniejie ir visa kariauna
Piktino kareivį svavaliomis jauna,
Kursai klausidams piktžodžiu saunoriai,
Pradė' pats mislit' ir darit' nedoriai,
Tikėjim's, meilė jau szirdį apleido,
Jau nekaltibė suvito ant veido;
Gerdamas vina ir kalboj' iszdriso,
Jau milėti dievą prie žmoniu nedriso,
Tikibę savo jau per nieką laikė,
Drauge su kitais mislim's vėjus vaikė,
Ir nevėžlibu geiduliu pritiręs,
Darbūse dvasios tapo kaip numiręs:
Nės kun's ant dvasios kada gavo virszų,
Dievą ir duszios reikalus užmiršo.
Eidam's keliu tokiu dideliai paklido,
Stojos it žolin's, kursai vos pražido,
Sztai jau ir kirmin's žiedus jo aplanko,
Arba pakirstas, kad vista nūg tvanko. —
Žim', kad szirdije meilės n'ēr nei jokios,
Pajautos duszioj' kas dieną kitokios,
Doribes niekin', iszjūkia, kernoja,
Ar ira dievas, jau jis abejoja,
O nors sąžinė jojo szirdį baudžia,
Bet nusidūda, kad jis tą nejauczia;
Szirdije pikto kad ir daug turėjo,
Bet kunas dvasią nustelbt' negalėjo.
Isz mažens žmogus gražiai izmokintas,

Niekad nebuvo ido pagadintas:
Sēkla doribēs, duszioje īsēta,
Neveik nūg velnio buvo izzravēta;
Vien's ats'dusējim's, aszarēlē viena
Atgaivin' dusziā, sugraudin' kiekviena.
Ir tokiu budu duszia atgaivinta
Ne veikiai gali vēi but' numarinta;
Nesikī piktos rodos prie jos kabinas',
Bet su didesniu narsumu ju ginas'.

XV.

Pritirtas daigtas, kad laikas nelaimēs
Slenka izz lēto ir nestov' be baimēs;
Žmogus kalinij' per dienas nerimsta,
Dienos, lig ticzia, ing amzius pavirsta;
Szirdies kartibēs per metus kentētos
Ira lig sapnas ir trumpas ir lētas;
Atminim's galvon kaip veikiai ateina,
Taip akimirkoj' vēl izz jos iszeina.
Bet perbut' diena, perbuti nevalioj',
Liginas miriui mirsztanczio po valei . . .
Taip bo' križokui pilije Peleniu,
Imtam nevalion nūgei Margio senio.
Mēnesio laikā pilij' izzgulējēs,
Užmirszo viskā, kā buvo kentējēs:
Szirdies pajautos ir mislis graudingos
Suskubo pereit' greitumu blezdingos.
Bet dienos galas! o tai jau kas kitas
Jis keikia saulē, kad per lētai ritas';
Gulēdam's vartos' ī szia, ir tā szalī,
Po biszkī snaudzia, bet užmigt negali.
Jaunistos darbus daug sik apdumojo,
Kur buvo, veikē, kaip karēn jojo;

Bet žim', kad notis praeities jį dovin',
Atentė ligiai nelabai jį bovin',
Viltis atentės tai žamė žadėta,
Auksu, sidabru, žamcziugais apsėta;
Žmogus kas dieną gali czion skrajoti,
Lig bitė medaus žiedūse jieszkoti;
Kas dieną kiti žiedeliai pražista,
Kas dieną medum' ir pienumi sklįsta;
Bet mus' križoko kalinij' laikito,
Viltis atentės lig žolinas vito.
Jo kraujas karsztas, jojo kunas tvirtas,
Sudegt' ant laužo buvo jau paskirtas,
Miris jį laukė, bet kada — nežino,
Szendien ar ritoj' po peiliu kris plieno.
Kožnoj' valandoj' gal' but' pavadietas,
Ant garbės dievams it avin's statitas.
Križokas dvase turė' gana tvirtą,
Drąsumą muszroj' nūg visu pagirtą,
Karmuszroj' mirti jis nesibijotu,
Žirge su kardu ir ing ugnį jotu.
Bet mirt' palengva ir mirti kas dieną,
Skaitit valandą givibės kiekviena,
O! tai pajėgos mažai gali likti,
Drąsiausį virą tur' baimė isztikti! . . .
Budavo žinė, kaip urvus pradaro,
Ir sznekėt' ima su dievais pragaro,
Ar vaidalitis supuczia trimitą,
Apreikszdam's žmonėms vakarą ar ritą,
Križok's isz lovos iszszokęs tad klauso,
Kaip zuik's, pastatęs savo jautrią ausį:
Rodės', kad gauja jau po urvus lando,
Jau ant jo galvos peilius iszgalando,

Ir uz valandos aukurā Perkuno
Aplies jo krauju, tekanciu izz kuno,
Bet vēl nutilo — križok's snaust' pradējo,
Vēlei izz gilmēs garsas kits izzējo —
Ir vēl jī baimē izz naujo kankina,
Tvirtibē dvasios lig ugnis degina.
Taip buvo kasdien: tai džiaugēs, tai bijo
Pakaitoms mirē, tai vēl ats'gaivijo . . .
(Priemazga bus toliaus).

Margis.

Giesmė isz Lietuvos veikalu,
L.Kundraiczio paraszita, lietuviszkai iszguldė S.Norkus.

Giesmė pirmoji.

(priemazga).

XVI.

Opos iszgijo — kunas atsigavo,
Senas lietuvis, kursai jį vaktavo,
Pagal Margio norą gražiai prižiūrėjo
Žaisdas, ir tepė ir apriszinėjo,
Ir kol nūg mirio jį neatvadavo,
Rupinos', kaip tėv's apie vaiką savo.
Lietuvio vardas tikras buvo Liutas:
Jaunistėj' buvęs nežmogiszkai drutas;
Pajėgos dievai jam nepavidėjo —
Prieszginius savo kaip žlugtą velėjo!
Bet buvo ir kam! vir's isz viru imtas,
Krutinėj' stambus ir pecziūse rimtas.
Stiprus kaip aržul's amžiais įrietėjęs,
Narsus, kaip liutas, vaiku apginėjas;
Vokiecziams, lenkams taip jisai įkiro,
Jūg pamen' szendien narsumą to viro,
Jo rokmonumą ir didį gudrumą,
Stovilą augsztą ir kuno stiprumą,
Galibę kirvio, kurį kad nutvėrė,
Vokiecziams kailį perkuniszkai pėrė!

Bet po daug metu gal's amžio prislinko,
Ir rimti pecziai milžino sulinko;
Plaukai ant galvos lig sniegas pabalo,
Karsztas jo kraujas gislose atszalo;
Balsas, ką muszroj' lig Perkunas griovė,
Szendien tik sznabžda, lig vandenio srovė,
Vos tik daineles padainūt' valiojo,
Bet ir czion Liutui gerai pasiklojo.
Lietuvos darbus karėse atbutus,
Kaip narsiai grumėsi, trimitas suputus,
Kaip stripais nugaras križokams drožė —

Vislab dainose senukas iszrožē.
Žiloj' senatvēj' jis nepataikavo:
Savo ir kitu darbus apdainavo,
Idant atmintis ju garbēs nežutu —
Amžin's pamokslas jaunūmenei butu,
Kaip už liūsibę pridera kariauti,
Tēvinę ginant, neprietelius kauti
Žiniai, mat, ugnį szventajā dabojō,
O seniai ukēs darbus apdumojo;
Vieniems, mat, garbē rupējo dievaicziū,
Antri kurstē ugnį szirdij' jaunikaicziū.

XVII.

Križok's gidomas, norint jau iszgijo,
Skaistumas veido neveik' įsivijo;
Kraujo isz kuno daugel isztekējo,
Szirdis kas diena, kaip lupos virbējo,
Rupestis galvą mirtinai slogino —
Vaikszcziodam's blaszkēs, lig po nasztą szvino.
Toksai tai vargas atkust' nedaleido,
Cziulptinai cziulpē skaistumą nūg veido:
Lig žolin's uksmēj', nors jis ir pražista,
Bet žied's nēr' aiskus, ir gelsta ir vista,
Szakos peleiszais apniktos glaumija,
Lapeliai krinta, nēs szaknis kirmija.
Taip jaunikaitis glaumija ir niksta
Nors žaisdos gija, bet kunas neviksta.

Liutas križoko perszulius įspējo,
Szirdis atližo ir pasigailējo;
Pradžioj' nekęsdam's ligiai szliksztų liulį,
Purtēs ir piko, lig bitē už dulį.
Budavo akim's, kaip kada pažiuri,
Tartum su peiliu į szirdį įduria;
Gididam's gidē ir žoles virino,
Bet skausmu su jūm' dar nesidalino.
Szirdis kovose lig plien's užgrudinta,
Neveik galējo buti sugraudinta;
Jis pats kraujūse ne kartą voliojos',
Taigi ir kitus matidam's ticziojos';

Bet szirdis Liuto veikiai suminksztėjo,
Kaip sopą szirdies križoko ispėjo.
Ir akim's meiliau jau į jį žiūrėjo,
Ir malonesniais žodžiais prakalbėjo.
Pravardės iszklausęs, sakė, atsiminęs,
Verner'į Ransdorp'ą, jo tėvą, pažinęs,
Ir dar su stripu veidą jo pažeidęs,
Kad tas kovoje jį parblokszti geidęs.
Žodis po žodžiui kaip įsisznekėjo,
Net akis senio lig ugnis žērėjo,
Rodos' jam kupra nūg pecziu nuslinko,
Karsztesniu krauju szirdis jo pritvinko;
Rodės, kad senis dar vėl atjaunėjo',
Su draugais, kurie jau kapūs gulėjo,
Į karę aina, križokus galabin',
Į vartus pilies su bardisziūm' klabin'
Ir szaukia: „virai! verskime gi sienas,
„Czion tupi musu kraugēris nevienas . . .
„Kaip sziltas vilnas mēs jūs sukedensim',
„Kas dar dris remties', tam galvą nurensim'!“ . . .
Toj' įkaitoj' dvasios besidžiaugiant gausiai,
Tankiai ir Margis atėjęs jo klausė,
Dumodam's, bet pats nieko nekalbėjo,
Tik kune kraujas jo greicziaus tekėjo,
Tik kart's nūg karto jojo akis raibos
Ugne žērėjo, lig debesij' žaibas! . . .
Žiūrėdam's linkon juriu Baltuju
Ir givenancziū križoku prie juju,
Akis ruscziai mēto, kumsczias abi gniaužia,
Žim', kad apmaudas atmonos jį graužia.

XVIII.

Jauną Ransdorp'ą bet n'uzpuldinēja,
Laiko jį liūnoj' ir savo globėje.
Nors neprieteliaus sunų jame mato,
Bet prie sunkaus darbo niekad jį nestato;
Nors vokieczius kitus nelaisvėj' laikitus,
Varinėj' visur pancziais surakitus,
Liepia kast' urvus po žamę per dienas,

Nesziot' akmenis ir muriti sienas,
Visaip kankinti, o prieg to dar barti —
Tur' taszit' medžius arba laukus arti.
Prie tokio darbo križoką nevaro,
Nežinē, kodēl taipo Margis daro;
Ar tai jaunistę taip jis jo godojo,
Ar gailis' jauno, esanczio bēdoje;
O rasi laukē įtuksenczio kuno,
Turinczio eiti ant garbēs Perkuno?
Nežinē — žim' tik, kad drauge didžiunu,
Globoja, mil' jį, kaipo savo sunų;
Sen's Liut's jį bovin' ir dainas dainūja,
Akimis niekas į jį nežnairūja,
Margis su savim' į stalą sodina,
Kasdien skaniausiai jį pavalgidina,
Ir niekad prie jo vokiečius nepeikia,
Nors szirdij' niekin', kernoja ir keikia.
Daleidž' iszeiti jam už pilies vartu,
Kur daug valandu vaikszcziadam's pravarto',
Ziurēdam's, kaip Nemūn's gražiai tiviliūja,
Su vėju, kurs žiedras vilnis jo voliūja.
Jsz tolimo kraszto, kur tiek pridejavo,
Siunczia tėvinēn dumas szirdies savo,
Klausia tėvucziu, kaip jūs dievas laiko,
Ar dar n'uzmirszo jieje savo vaiko,
Kurs svetimoj' szalij' givendam's vienas,
Su vėju siunczia jiemus labas dienas.
